

bus, phthisici, heſtici, extenuati & reſiccati ex caliditate, & ſimiles alij, qui ob viſcerum nimiam debilitatem aut caliditatem agrotant, etiam ea mulieres quibus menſtrua oboriuntur, quemadmodum & potionem, lavationem quoq; vitare debent. Omnino autem curandum, ne hi, qui aut in ſyncopen aut lipothymiam, aut catarrahum ſuffocantem, aut in apoplexiam & epilepſiam incidere parati ſunt, vel etiam quibus caput facile impletur, aut qui affectibus animi laborant, & mœrore & triſtitia conficiuntur, aut ira nimis inãulgent, ſine reſpectu & diſcrimine lavatione vtantur. movet enim & fundit vehementer humores aqua noſtra. Conferet autem & potio & lavatio ijs, quibus malum ab interioribus partibus ortum ad exteriores deducitur eaſq; infeſtat, hac tamen lege, vt primis certis diebus uſq; continuis, aquam intrã corpus aſſumant, poſt abſoluto potũ etiam lavent, vt melius ablato affluxu malum in extrinſecis partibus hærens diſſolvatur & diſcutiatur. Peſſimè autem faciunt hi, qui confuſè & ſine ordine nunc bibunt nunc lavant, ſive hoc fiat eodem die, ſive alternis diebus. Contrarijs enim motibus natura affligitur, & revulſiones ſunt periculoſæ. Sed de hoc in proprio capite, nunc ad tertium caput accedendum eſt.

CAPVT III.

E

Qvò

57
QVO TEMPORE AC-
CEDENDVM SIT AD
thermas nostras.

QUIBUS igitur potio magis vel ea sola,
quibus etiam lotio potius eaq; sola con-
veniat, iam indicatum esse existimo. Nunc de
tempore anni, quo & bibere & lavare utile
sit, agendum est. Et quoniam hoc cum ijs, qui
facilem humorum fusionem & eductionem,
corporis etiam humiditatem & robur requi-
runt, consentire videtur, particulariter magis
hanc considerationem instituemus, ut intelliga-
tur quale illud tempus esse debeat, quod tam ad
portionem quam lavationem aptum esse possit.
Ad portionem igitur seu lavationem necessaria
primò est bona aëris externi temperies. II.
Apertio meatuum & laxatio. III. Corporis
humectatio. IIII. Humoribus fusio & at-
tenuatio. V. Virtutis naturale robur. Quod
ad aëris commoderatam temperiem attinet, sci-
endum est, hyemale tempus, quod frigidum est,
omnino ineptum esse ad harum aquarum usum,
cum quia hoc tempore humores fixi partibus,
& natura sua tenaces sunt, unde evacuationes
difficiles, tum etiam, quia aëris externa frigi-
ditate humores aqua attenuati iterum inspissa-
rentur, aut moti ad interiora viscera compelle-
rentur, unde angustia, febres, & alia incom-
moda,

moda, tum etiam quod corpus poris suis aper-
 tum laderetur. Tempus autem illud quod leo &
 canicula definiunt, quia plerunq; est astuosissi-
 mum, ideo non idoneum ad usum censetur, cum
 quia corpora debilitat & resiccet & calefacit,
 tum etiam quia calidos & siccos humores ge-
 nerat, vnde febres & similes alij affectus obo-
 riuntur: Novi enim exempla huius. Anno enim
 superiori, qui fuit 69. in agro Patavino pluri-
 mos aquis Aponensibus & vicino luto S. Petri
 vsos, ob ingentem astum in febres incidere vidi,
 vnde excellentissimi viri medici Patavini, ex
 quorum numero erant D. Aloysius Bellecatus,
 & Hieronymus de Capitibus vacca, omnia sua
 consilia de vsu aquarum calid. Pat. suscepta
 coacti fuere differre propter inopinum astum il-
 lum. Temperies igitur media aëris eligenda est,
 quæ nec propter frigus halitus excrementitios
 egressum rimantes inhibeat, aut eos repellat,
 vel propter caliditatem, calidos humores gene-
 ret, & virtutem debilitet, qualis est vernalis
 & autumnalis. I I. necessaria est partium seu
 meatuum apertio & laxatio. Ha contingunt,
 cum aër post hyemem ab accessu Solis calefcit,
 & humores moventur & funduntur, quod non
 solum in animantibus, sed plantis & ipsa terra
 contingit, cum omnes res nascentes commoven-
 tur, & ad exoneranda sua excrementa insur-
 gunt. Aperiuntur autem pori, vel quia calor

hoc facit, vel quia ob humorum copiam & motum naturalem hoc contingit. Est autem verum tempus quo hoc fit, atq; ideo illud ad usum thermarum est commodum, quo omnium rerum purgatio fieri solet. III. Accedendum est ad thermas cum corpus humectatur. Humectatur autem verno tempore & naturaliter & accidentaliter. Naturaliter quidem tum, quia sanguis & alia materia humida moventur & augetur, tum quia hoc tempus natura sua humectat: accidentaliter vero quod humores excrementitij concitentur & colliquantur. Humiditas autem corporis partim ad meliorem aquae assumendae evacuationem, partim ad impressionem illius suslinendam prodest. IIII. Veniendum ad thermas has, cum in corpore humores funduntur & attenuantur, eo enim tempore, quo tenaces & viscosi sunt, & difficulter moventur, aqua vitanda sunt, ob superius etiam commemorata, quae evenire possent, symptomata. Sed videndum, ne propter nimiam fusionem & attenuationem iam humores incipiant nimis calefieri & resicari, eo enim tempore non est ad thermas accedendum. Relinquitur igitur tempus verum, quo nec nimis viscosi aut durissimi, nec nimis calidi & sicci sunt humores, sed medium servant fusi & attenuati. V. Est ad thermas veniendum eo tempore, quo virtus robusta est. Est autem eo tempore

tempore

pore robusta, quo refecta est à labore, quod
 contingit post hyemem, cum ver imminet. nam
 hyemali tempore non solum virtus plantarum,
 sed etiam animantium atq; hominis ipsius refi-
 citur & corroboratur quiescendo & alimen-
 tum assumendo. Est etiam robusta virtus tum,
 cum generalis rerum purgatio imminet, oportet
 enim eam validam & firmam eo tempore
 esse. Est autem vernum tempus, quo omnia
 pura, sobria & Cœa purgantur, quapropter
 illud tempus ad vsum aquarum erit aptissimum.
 Probatum igitur esse reor his quinq; capitibus,
 ver omnium tam ad potionem quàm lavationem
 esse convenientissimum & saluberrimum, &
 minus nocivum: cum quo & coniungi potest
 principium aestatis. Hoc incipit, cum arbores
 gemmas protrudere & florere incipiunt, &
 succus redit omnibus herbis, quod plerunq;
 mense Aprili oritur, & cum principio aestatis
 coniunctum durat vsq; ad canicula ortum. Re-
 liqua duo, hyemale, & pars quaedam aestatis,
 qua leonis & canicula ortu & spacio definitur,
 in vsum aquarum non sunt recipienda. Plerunq;
 enim vel aestus magni vel frigora excitantur,
 qua vtraq; thermis vtentibus non sunt commo-
 da. Autumnale verò tempus, quia neque caloris
 neq; frigoris excessum habet, ab vsu non est ex-
 cludendum. Hoc tamen observandum est, ne ij
 qui aqua vtuntur, lavando nimis longè moren-

E 3 tur in

rur. in balneo hoc tempore, periculum enim esse
 posset, ne in febres aut lipothymiam aut con-
 vulsionem, aut debilitatem virium incidant.
 Cum enim hoc tempus sit siccum, & præcesserit
 quoq; tempus siccum, quo virtus aliàs languida
 facta est, facile accidere posset, vt eiusmodi
 symptomata concitarentur, eaq; eò magis, quò
 corpus aliàs calidum, & siccum vel extenua-
 tum morbo vel natura fuerit. Potio verò minus
 ladere quàm laxat: & potest, ob supra indicatam
 rationem. Atq; hoc omnino in laxatione spectari
 debet, aliàs verò hoc tempus ad vsum perinde
 vt vernum est admittendum. aër enim neq; ni-
 mis calidus est neq; nimis frigidus hoc tempore,
 neq; metuenda est humorum crassities & visco-
 sitas, neq; cutis densatio, & similia, quæ tam
 potaturis quàm loturis aliàs obstant. Incipit hoc
 tempus post occasum canicula, & durat vsq;
 ad hyemis principium. Contingit autem sæpe, vt
 circa canicula ortum apud nos temperatus aër
 sit, & propter altissimos montes, quibus ther-
 mæ quasi concluduntur, non perinde magnus
 aestus, vt patientes quoq; qui vel non adeo sunt
 obesei aut calidi corporis, hoc etiam tempore ad
 aquas nostras accedere possint, nisi peculiarem
 influentiam aëstri metuere velint, aliàs nihil esse
 posset quod obstaret. Atq; tantum de hoc ca-
 pite, quo probatum esse reor, vernale tempus
 cum principio æstatis coniunctum, quodq; sese
 vsq;

usque ad imminentem canicula ortum extendit :
 praeterea autumnale tempus, quod hyemis prin-
 cipium attingit ad usum thermarum esse con-
 veniens & aptum.

CAPVT IIII.

QVOMODO PATIEN-
 TES PRAEPARARE SE
 debeant antequam thermis no-
 stris vtantur.

DE temporibus, quibus patientes ad aquas
 nostras venire debeant, commemoratum,
 vt reor, est satis. Nunc de preparatione,
 quae usum praecedere debet, aliquid est referen-
 dum. Consistit autem preparatio in his duobus,
 I. In corporis cura. I. I. in exterioribus, quae
 illi seruiunt. Quod ad corporis curam attinet,
 ea rursus dupliciter considerari debet: aut enim
 medicationem, aut rerum sex non naturalium
 rectum usum respicit. Medicatio rursus consi-
 stit in his tribus. I. in corporis affectione.
 II. In humoris, qui per aquam educi debet, cu-
 ratione. III. In corroboratione viscerum lan-
 guidorum. Quod ad corporis affectionem atti-
 net, si in primis venis, ventre, & vicinis visce-
 ribus, aut cruditas, aut superfluitas aliqua, aut
 obstructio contenta fuerit, cruditas concoquen-
 da, superfluitas eracuanda, & obstructio afe-
 renda